

DAGENS FRÅGOR

1.8. 1951.

Försvarets forskningsanstalt. Det visade sig mot vårriksdagens slut att någon samling i försvarsfrågan inte kunde åstadkommas.

De borgerliga kraven tillbakavisades av socialdemokraterna — så när som beträffande förstärkningarna av nattjaktflyget och luftbevakningen. Bland de anslagsbehov, som vid de avgörande omröstningarna blevo bristfälligt tillgodosedda, voro anslagen till Försvarets forskningsanstalt. Behandlingen av detta ärende erbjuder ett så belysande exempel på socialdemokratiens och enkanterligen hr Vougts valhänthet i skötseln av försvarets angelägenheter, att den förtjänar en återblick.

Försvarets forskningsanstalt har på senare tid haft stora svårigheter, när det gällt att utverka tillräckliga anslag. Under de senaste två åren ha dessa lett till en verklig kris, såväl för dess personalbestånd som beträffande dess möjligheter att fullfölja de stora och viktiga uppgifter, vilka lagts på den. Dess aktuella ställning i fråga om begärda och beviljade anslag framgår av följande översikt.

	Åskade belopp för 1950/51	Beviljade	Åskade belopp för 1951/52	Beviljade
Avlöningar.....	2 270 000	1 310 000	2 400 000	1 315 000
Omkostnader.....	265 000	215 000	280 000	235 000
Viss forskn.-verksamhet	7 800 000	5 400 000	7 800 000	5 900 000
Engångsansk. av viss utrustning	400 000	250 000	520 000	245 000
	10 735 000	7 175 000	11 000 000	7 695 000

På tilläggsstat anvisades för 1950/51 ytterligare 500 000 till anslaget för viss forskningsverksamhet. Av detta belopp avsågs emellertid 400 000 för elektronrörsutveckling, för vilket ändamål anstalten icke äskat medel.

Av forskningsanslaget för nästa budgetår på 5 900 000 äro 700 000 avsedda till elektronrörsutveckling. Under budgetåret 1951/52 kommer alltså, om dessa medel frånräknas, en summa av 5,2 milj. kr. att stå till anstaltens förfogande för forskning, jämfört med 5,5 milj. kr. under det gångna budgetåret. Om hänsyn därtill tages till prisstegringarna innebär alltså riksdagens beslut *att de redan förut otillräckliga anslagen till försvarets grundforskning kraftigt reducerats*. Och detta sker i ett läge, där vi ha allt svårare att få del av utlandets forskningsresultat på grund av vår utrikespolitiska situation.

Den riktiga politiken hade ju varit att göra verkliga ansträngningar att utveckla vår egen forskning. Utan effektiv forskning kan i detta teknikens tidevarv icke ett effektivt försvar skapas. Effekten

av våra investeringar på andra områden av det totala försvaret äro i hög grad beroende av försvarsforskningens effektivitet. Är denna rätt skött tjänar den in sina egna kostnader många gånger om genom att hjälpa oss undvika felinvesteringar vid anskaffning av materiel, vare sig denna anskaffning sker genom beställningar hos den svenska industrin eller genom import. Redan genom dess forskning beträffande förvaring, vård och handhavande av materiel kunna vi göra stora besparingar.

De otillräckliga forskningsanslagen ha tvingat anstalten att bedriva s. k. beställningsforskning för att rädda ekonomin. Det innebär att andra myndigheter beställningsvis lämna vissa forskningsuppgifter till anstalten och betala för dess arbete och resultat. Utvägen har rekommenderats av hr Vougt. Nu måste ju även detta i sista hand betalas av statsmedel, varför förfarandet egentligen innebär en förtäckt ytterligare anslagstilldelning. Men därmed ryckes anstaltens högt kvalificerade grundforskningspersonal från sina egentliga trängande uppgifter — *för att ägna sig åt uppgifter, som icke äro av egentlig forskningskaraktär*. Förfarandet innebär både ett slöseri med kvalificerad arbetskraft och en ytterligare hämsko på anstaltens förmåga till effektiva insatser på dess eget område.

Om tillståndet är bedrövligt beträffande anstaltens möjligheter att fullfölja sina forskningsuppgifter är det närmast katastrofalt i fråga om dess personalbestånd. De otillräckliga avlöningsanslagen förhindra nämligen praktiskt taget varje befordran för anstaltens forskningspersonal. Direkt fara föreligger för att en stor del av denna personal lämnar anstalten, om inte dess löneställning — som är sämre än i motsvarande statlig eller enskild tjänst — och dess befordringsutsikter förbättras. Ett 70-tal högskoleutbildade forskare tillkännagåvo nämligen strax före ärendets avgörande i riksdagen sin avsikt att lämna anstalten, om deras ställning ej blev bättre. Vad detta skulle innebära behöver inte utvecklas.

Högern försökte driva fram ett tillgodoseende av anstaltens anslagsbehov genom att upptaga dess äskande i en partimotion. Motionen tog även upp anstaltens byggnadsfråga och krävde, att riksdagen skulle beredas tillfälle att snarast möjligt fatta bindande beslut om dess definitiva lösning. För närvarande är denna lösning högst provisorisk. Statsutskottets majoritet avstyrkte motionens anslagskrav. »Utskottet, som till fullo delar den uppfattningen, att den militärtekniska forskningen har en stor uppgift att fylla för vårt försvar och att denna verksamhet bör intensifieras i den mån våra resurser det medger, anser sig i nuvarande statsfinansiella läge dock förhindrat att frångå Kungl. Maj:ts förslag.» Denna motivering gällde avlöningsanslaget, men återopades även beträffande forskningsanslaget.

I det ena andetaget avgavs sålunda försäkran om att man insåg forskningens betydelse och önskade att den skulle »intensifieras», i det andra accepterade man regeringsförslaget, som innebar en kraftig reducering av forskningsanslaget jämfört med föregående år. Högermannen hr Skoglund reserverade sig med bl. a. följande ord, vilka i utskottsspråkets avvägda formuleringar betyda en mycket skarp kritik

mot regeringens och utskottsmajoritetens ståndpunkt. »Allmän enighet torde råda om den militärtekniska forskningens stora betydelse för våra möjligheter att skapa ett effektivt totalt försvar. Det oaktat intager försvarets forskningsanstalt alltjämt en missgynnad ställning i ekonomiskt hänseende. Med de anslag, som Kungl. Maj:t äskar för anstaltens verksamhet under nästa budgetår, kan anstalten icke fylla sina viktiga uppgifter. Vad de personella resurserna beträffar anser utskottet desamma icke tillräckligt tillgodosedda och finner angeläget att forskningsanstalten erhåller den förstärkning av personalorganisationen, som anstalten bedömt vara erforderlig. ... Utskottet ... anser uppenbart att en inskränkning inom ramen för det av Kungl. Maj:t äskade anslaget av utgifterna för den verksamhet, som inom försvarets forskningsanstalt bedrivs med anlitan av förevarande anslag, skulle komma att i hög grad menligt inverka på forskningsresultaten.»

Folkpartiet försökte föra fram en kompromisslinje i utskottet enligt vilken man skulle stanna vid att höja avlöningsanslaget med 41 000 kr. för att möjliggöra förvandling av 10 forskningsingenjörstjänster i Ce 27 till laboratorstjänster. Med dessa möjligheter till förbättring av ett fåtal forskares ställning trodde man sig kunna avvända den hotande personalkrisen. Hr Ohlson upplyste i debatten att förslaget tillkommit bl. a. därför att »det fanns vissa utsikter för att folkpartiets linje skulle samla alla i utskottet, och då hade man åtminstone vunnit något». Han tillfogade, »Högern höll emellertid, kanske naturligen på sitt förslag, och socialdemokraterna funno då inte anledning att fråga propositionen».

Hr Ohlsons upplysningar säga ganska mycket om hur det kan gå till i statsutskottet vid avgöranden i försvarsfrågan. Att högern skulle frångått sin i sak så starka ståndpunkt för en så otillfredsställande kompromiss, föreföll hr Ohlson icke naturligt. Alla inom högerpartiet torde vara beredda att på den punkten instämma med honom.

Utgången blev — som sagt — att forskningsanstalten sättes att fortsätta på svältkost. Som särskilt betecknande må nämnas en punkt, där högern tagit upp ett viktigt detaljkrav från anstalten: anslag för uppgörande av evakueringsplan. I högermotionen anfördes därvid att anstaltens uppgift just i ett krigs början blir av särskilt stor betydelse. »Dess uppgift blir då att undersöka av fienden använda nya metoder och stridsmedel och söka finna effektiva motmedel. Skall anstalten kunna lösa denna viktiga uppgift måste den snabbt kunna evakueras och bringas i funktion på annat håll. En första förutsättning härför är att dess evakuering åtminstone är planlagd.» Anslagsbehovet härför var 160 000 kr. Även detta önskemål avlogs.

Forskningsanstaltens ledning anser liksom högern att anstaltens uppgifter böra bedömas med hänsyn till de överhängande krigsrisikerna. Försvarets politiska ledning och den socialdemokratiska riksdagsmajoriteten räkna med freden som arbetshypotes — nu som så många gånger tidigare under de senaste decennierna. Verkligheten har alltid korrigerat denna hypotes. Men samtidshistoriens lärdomar väga lätt gentemot neutralitetens fredsdogmer.

Dagens frågor

Chefens för marinen Av referat i dagspressen har framgått, att chefen **flottprogram.** för marinen framlagt ett förslag till ny- och ombyggnadsprogram för flottans fartyg omfattande budgetåren 1952—1958. Förslaget, som tillstyrkts av överbefälhavaren, har följande omfattning:

fyra jagare av modifierad Ölandtyp,
ett minfartyg av ny typ,
tre ubåtar av Hajentyp,
tolv minsvepare av typ M 51,
elva motortorped-motorkanonbåtar av typ T 101,
femton motortorpedbåtar av typ T 32 samt
ombyggnad av fem jagare och sex kustjagare till fregatter.

Bakgrunden till detta förslag liksom de synpunkter, som bestämt valet av fartygstyper, skola här något närmare behandlas.

Genom 1942 års försvarsbeslut fastställdes ett nybyggnadsprogram för flottans fartyg för åren 1942—1947. Programmet omfattade bl. a. två kryssare och två jagare samt en första utbyggnad av två operationsgrupper nu benämnda eskadrar. Övriga fartyg i linjeflottan äro till större delen färdigställda under beredskapstiden, dvs. under en relativt kort tidsperiod, vilket gör att de komma att avföras från linjeflottan till reservflottan ungefär samtidigt. En dylik ojämn förnyelse av fartygsmaterielen är oekonomisk. Den medför vidare att arbetsbelastningen i marinförvaltningen blir ojämn och att den del av varvens arbetarstam, som blivit specialiserad på örlogsfartygsbyggnad, icke kan utnyttjas rationellt.

Efter 1947 har det icke funnits något program på längre sikt för omsättning av flottans fartyg. Utredningar har pågått, dels 1945 års försvarskommitté, dels 1949 års försvarsutredning, vilket medfört att statsmakterna under den tid utredningarna verkat icke velat binda sig för någon långfristig flottplan. 1948 års riksdag beslöt emellertid »att flottans ersättningsbyggnad för den närmaste framtiden bör inriktas på att vidmakthålla beståndet av jagare och lättare fartygstyper samt komplettera detsamma med ett antal större torpedbåtar, avsedda att planenligt ingå i operationsgrupperna». För den fortsatta utbyggnaden av eskadrarna ha beviljats medel till två jagare av Hallandtyp och en motortorpedbåt av ny typ (T 101). För budgetåren 1950/51 och 1951/52 ha inga andra fartyg än fyra minsvepare beslutats.

När ett örlogsfartyg tjänat ut sin tid i linjeflottan och överförs till reservflottan skall det ersättas. Följderna av den koncentrerade fartygsbyggnaden under beredskapstiden börjar nu märkas. Kryssaren Gotland, jagarna Malmö och Karlskrona, kustjagarna Romulus och Remus samt tjugofyra minsvepare skola under sexårsperioden 1952—1958 avföras till reservflottan. Under samma tid äro de tre Sverigeskeppen, minfartyget Clas Fleming, tre ubåtar och femton motortorpedbåtar mogna för utrangering. Om fartygsbeståndet skall kunna vidmakthållas, måste nya enheter tillkomma för dessa fartyg. Efter sexårsperioden 1952—1958 blir avgången av fartyg ännu större. Det är därför av största vikt, att nu aktuell ersättningsbyggnad icke skjutes på framtiden.

Utvecklingen inom krigstekniken har gått snabbt framåt. Det gäller att följa med i denna utveckling, men allt för mycket får icke heller satsas på sådana vapen och hjälpmedel, som ännu icke lämnat experimentstadiet. I februari i år tillsatte chefen för marinen en kommitté för att tekniskt och taktiskt utreda frågor rörande fartygstyper för nu aktuell ersättningsbyggnad. Denna kommittés betänkande har legat till grund för marinchefens flottplan.

Sverige intar en självständig position mellan öst- och västblocken och måste bygga upp försvaret därefter. I Östersjön har flottan tillsammans med kustartilleri och flyg försvaret av farvattnen utanför vår långa kust och det finns i Östersjön endast en flotta att räkna med som eventuell motståndare. Möjligheten att få hjälp i form av sjöstridskrafter för sjökriget i Östersjön är ytterligt liten, då Östersjöinloppen lätt kunna bli spärrade. I Västerhavet måste flottan samtidigt kunna skydda våra livsviktiga sjöförbindelser.

Vid sina taktiska undersökningar konstaterade kommittén, att det med förstörelsemedlens ökade verkan blivit allt svårare att giva även de största enheterna ett fullgott skydd. Det är därför nödvändigt att söka säkerställa motståndskraften och segheten hos sjöförsvaret genom ökat antal enheter. Särskilt blir detta aktuellt för ett litet land med begränsade ekonomiska resurser. Då kostnaderna per enhet samtidigt blivit allt större, måste alla tänkbara besparingsåtgärder vidtagas för att inom en rimlig kostnadsram kunna erhålla det erforderliga antalet fartyg. I dagens labila utrikespolitiska läge måste tidsfaktorn tillmätas stor betydelse. För att minska byggnadstiden för de olika fartygstyperna har chefen för marinen i likhet med kommittén funnit det nödvändigt att i stor utsträckning utnyttja befintliga konstruktioner och ritningar. En standardisering av antalet fartygstyper är önskvärd ur taktiska, tekniska, underhålls- och reparationspunkter. Vår korta värnpliktstid gör det icke möjligt att göra de värnpliktiga förtrogna med ett flertal vapen eller att stridsutbilda dem på ett flertal fartyg. En standardisering är med anledning härav nödvändig.

Kommittén har kommit till den uppfattningen, att eskadrar med kryssare äro mest lämpade för att avhålla en fiende från att igångsätta anfallsföretag över havet mot vårt land. I respektförsvaret, som politisk och fredsbevarande faktor, är en flotta med kryssare av betydligt större värde än en flotta utan kryssare. Men priserna i dagsläget äro sådana, att det icke är möjligt att inom en rimlig kostnadsram inrymma såväl kryssare som det erforderliga antalet av övriga nödvändiga fartygstyper. Då det vidare åtgår lång tid för ett kryssarbygge, har chefen för marinen föreslagit, att kryssaren Gotland ersättes med två jagare. Tillsammans med de två jagare, som erfordras som ersättning för jagarna Malmö och Karlskrona böra således fyra jagare byggas under sexårsperioden. Med tillkomsten av dessa enheter skulle de båda eskadrarna erhålla avsett antal moderna jagare. Vid det slutgiltiga valet av jagartyp för denna ersättningsbyggnad har valet stått mellan jagare av typerna Halland och Öland. Hallandstypen, av vilken två för närvarande äro under byggnad, är tekniskt

Dagens frågor

och taktiskt den bättre. Den förses med de modernaste vapen och hjälpmedel, som vi kunna frambringa. De i förhållande till Öland ökade vapenvikterna och förbättrade skyddsarrangemangen ha emellertid medfört, att Hallandjagaren blivit betydligt större än Öland och därmed dyrare. Kommitténs undersökningar ha visat att Ölandjagaren, som är vår modernaste i tjänst varande jagare, genom vissa modifikationer kan givas ökat stridsvärde. Framst gäller detta luftvärnet och antiubåtsvapnen. Samtidigt kan kostnaderna minskas genom reduktioner framst av reservmedlen. Det har således visat sig möjligt att för samma anslag erhålla fyra modifierade Ölandjagare som tre jagare av typ Halland. Då marinchefen ansett att antalet enheter är av stor betydelse, har valet fallit på den billigare Ölandjagaren. En undersökning av dess slagkraft har visat, att den är jämbördig med moderna ryska jagare.

Alla erfarenheter från det andra världskriget ha visat minvapnets betydelse. Oss omgivande farvatten äro lämpade för minkrigsföring och de nautiska förhållandena äro sådana, att minspärrar med fördel kunna utnyttjas för skyddet av viktiga kuststräckor. Det är av stor betydelse att mineringarna kunna utläggas i början av ett krig. Det är därför ett trängande behov att ersätta det snart fyrtioåriga minfartyget Clas Fleming med ett nytt fartyg. Det nya minfartyg, som ingår i programmet, är av ungefär jagares storlek. Det har kunnat göras relativt snabbt samtidigt som kostnaden kunnat hållas nere. Av intresse är att konstatera, att utrymme kunnat avses för robotkatapult, i avsikt att kunna använda fartyget som plattform för robotförsök.

Stora krav kommer under ett krig att ställas på vår flotta vid skyddet av handelssjöfarten. Det vore givetvis önskvärt att flottan kunde tillföras ett antal nya enheter särskilt lämpade för sjöfartsskydd. Den snabbaste vägen att skaffa fram fartyg för detta ändamål är att bygga om äldre jagare och kustjagare i reservflottan och utrusta dem med vapen framför allt för bekämpning av ubåtar. En dylik åtgärd drager betydligt mindre kostnader än att bygga nya fartyg. Jagarnas höga fart och goda artilleribestyckning göra dem väl lämpade för sjöfartsskydd. Chefen för marinen har därför föreslagit att bygga om fem jagare och sex kustjagare och ansett att dessa fartyg efter internationell terminologi böra benämnas fregatter.

En ny ubåt är under konstruktion och medel till tre båtar av denna typ äro beviljade. Fortsatt byggnad av tre enheter av samma typ som ersättning för ubåtarna Sjölejonet, Sjöbjörnen och Sjöhunden äro medtagna i förslaget. Även beträffande ersättningsbyggnad för minsvepare har chefen för marinen föreslagit att en under byggnad varande ny typ utnyttjas. Om fullständig ersättning för de minsvepare, som falla för åldersstreckets skulle ha erhållits, borde tjugofyra nya enheter byggas. Då det är önskvärt att sprida ut nybyggnaden på en längre tidsperiod, ha endast tolv minsvepare medtagits i förslaget.

För att öka slagkraften hos motortorpedbåtsvapnet böra enligt erfarenheter från världskriget motortorpedbåtarna stödjas av motor-kanonbåtar. Ett förprojekt till en ny typ utförd med alternativ torped-

eller artilleribestyckning har lagts fram av kommittén. I avvaktan på de fortsatta undersökningar och prov, som pågå för det slutgiltiga valet av lämpligaste båttyp (-er), har chefen för marinen i sitt förslag dock räknat med de nu befintliga typerna, T 101 och T 32. Den större typen T 101 har därvid förutsatts utförd som motortorped-motorkanonbåt. Chefen för marinen har vidare ansett det synnerligen önskvärt att som ersättning för kustjagarna Romulus och Remus förstärka motortorpedbåtsvapnet med ett antal motortorped-motorkanonbåtar. Även som viss motvikt mot kraftförlusten i lokal-försvaret vid Sverigeskeppens bortfall och vid ombyggnaden av jagare och kustjagare till fregatter vore en dylik förstärkning av värde. Av ekonomiska skäl har det dock icke varit möjligt att taga med denna ersättningsbyggnad i det nu föreslagna programmet, varför dessa objekt fått anstå till nästa nybyggnadsperiod.

Chefens för marinen förslag karakteriseras av nödvändigheten att snarast möjligt få en plan för nybyggnadsverksamheten fastställd. Planen har därför begränsats till de allra mest trängande behoven och hållits inom en kostnadsram, som utan prutningar bör kunna accepteras av statsmakterna. För att vinna tid och redan under nu löpande budgetår kunna lägga ut de mest tidskrävande beställningarna föreslår marinchefen att beslut om programmet fattas vid höst-sejouren av årets riksdag. Det är att hoppas att så blir fallet och att det framlagda förslaget antages i dess helhet.

Riksdagsvalen i Finland. De första meddelandena om riksdagsvalen i Finland den 2 och 3 juli voro ur borgerlig synpunkt rätt nedslående.

Ett par dagar efter det valen undanstökats, räknade man med att den tidigare borgerliga majoriteten, 108 mandat av 200, skulle reduceras till 102. Sedan utdragsrösterna (eller poströsterna) börjat strömma in, ökades det borgerliga flertalet något; då detta skrives räknar man med 104 »borgare» mot 96 »marxister». Av dessa sistnämnda äro 53 socialdemokrater och 43 folkdemokrater, dvs. kommunister. Även om små justeringar bli nödvändiga i fortsättningen, är det klart, att den borgerliga majoriteten står sig. När man bedömer dessa siffror bör man erinra sig, att partiställningen efter valen i mars 1945 var 101 borgare, 50 socialdemokrater och 49 kommunister.

Trots att de borgerliga positionerna sålunda icke genombrutits, kvarstår dock som ett olustigt faktum, att kommunisterna återtagit 5 av de 11 mandat, som de förlorade vid valen för tre år tillbaka. I och för sig innebär den kommunistiska framryckningen knappast någon överraskning, låt vara att den är ovälkommen, inte minst för socialdemokraterna. Redan åtgärden att fördela de i Kymmene läns valkrets sedan vapenstilleståndet hösten 1944 mantalsskrivna förflyttade karelarna mellan de valkretsar, i vilka de nu äro bosatta, ansågs innebära en automatisk ökning av den kommunistiska mandatuppsättningen i riksdagen, ifall de gamla proportionerna mellan partierna hade bibehållits. I valpropagandan åtnjöto kommunisterna vissa förmåner, då de överflyttade argumenteringen till det utrikespolitiska planet. Sådan som Finlands utrikespolitiska ställning är, tar den mot

Dagens frågor

kominform riktade opinionsbildningen vissa hänsyn gällande kommunistpartiets uppdragsgivare, finansiärer och direktiv. Kommunisternas ekonomiska resurser föreföllo att också denna gång vara obegränsade.

Beaktar man dessa omständigheter, ter sig den kommunistiska röstökningen rätt blygsam, blott några tusen röster, som höjde partiets procentsiffra från 20,0 till 21,5. Att samla 389 000 röster av 1 819 000, när man uppträder med anspråk på att vara den enda verkliga försvaren av sådana värden som demokrati, fred, materiell standardhöjning och medborgerlig frihet, är inte särdeles imponerande. Inemot 80 procent av Finlands väljarkår genomskådade de kommunistiska parollerna.

I viss mån märkligare än kommunisternas väntade små framgångar äro omkastningarna i det borgerliga lägret. Det stora agrariska bondeförbundet fick sin mandatuppsättning minskad från 56 till 51. Samma nedgång, 5 mandat, från 33 till 28, nödgades den finska högern (»finska samlingspartiet») annotera. Detta parti kan dock trösta sig med att vid sin sida ha den nya partibildning, som kallas Finlands folkparti (»Suomen kansanpuolue»), som gör anspråk på att vara det upplösta »framstegspartiets» arvtagare, men som rätteligen är blott dess efterträdare. Det nya folkpartiets program är inte så klart, att man med ledning av det kan fastslå dess karaktär; i vissa stycken torde nykomlingen befinna sig höger om samlingspartiet. I den finska högerpressen har man även observerat en tendens att betrakta samlingspartiet och folkpartiet såsom ett slags enhet.

Någon lisa av samma slag har bondeförbundet inte. Lättnaden skulle ligga i medvetandet om att några av de 56 platserna senast vunnos tack vare god tur vid placeringen av de sista mandaten i valkretsarna. Man kommer dock inte ifrån, att bondeförbundets procentuella andel av rösterna sjunkit från 24,2 till 23,2. En visserligen liten, men dock obestridd ökning kunna socialdemokraterna inregistrera från 26,3 senast till 26,4 procent nu. Rent röstmässigt räknat utgöra socialdemokraterna det avgjort största partiet med mera än 480 000 röster, följda av agrarernas 421 000 och folkdemokraternas 389 000. De borgerliga svenskarnas ena mandatvinst (från 14 till 15) har i den finlandssvenska borgerliga pressen kommenterats med största tillfredsställelse. I detta sammanhang bör det påpekas, att den socialdemokratiska riksdagsgruppen inrymmer 3 svenskar med talmannen K.-A. Fagerholm i spetsen och att 2 av de 43 folkdemokraterna också äro svenskar. Den svenska representationen i Finlands riksdag består sålunda av 20 man.

Den stora skiljelinjen i finländsk politik har under de senaste åren inte gått mellan borgare å ena sidan och socialdemokrater jämte folkdemokrater å den andra. När det gällt väsentliga frågor har man kunnat konstatera, hurusom de borgerliga partierna och socialdemokraterna gemensamt avvärjt de kommunistiska attackerna. T. o. m. ifall kominforms företrädare nu hade erövrat lika många mandat som år 1945, bleve det en tämligen omöjlig uppgift att bilda ett regeringsblock, i vilket kommunisterna skulle vara representerade. Kommunis-

terna äro vida mera isolerade i dag än kort efter kriget och vapenstilleståndet. Klyftan mellan socialdemokrater och folkdemokrater har blivit allt djupare och alla broar öfver densamma äro sprängda.

Så stora äro de av julivalen föranledda ändringarna i styrkeförhållandena mellan partierna inte att regeringsfrågan skulle få omedelbar aktualitet. Den andra ministären Kekkonen kan tydligen lugnt sitta vidare ett gott stycke in i september och avvakta resultaten av planeringsarbetena medan borgfredstiden varar. Till bilden hör att kommunisterna voro de enda, som opponerade sig mot denna borgfred med dess spärrar även för lönernas vidkommande. I valsiffrornas ljus ter det sig inte heller omöjligt att den nuvarande koalitionen, byggande främst på agrarer och socialdemokrater, kan fortsätta sin existens med bistånd av de borgerliga svenskarna och det »folkparti», som nu förfogar öfver 10 mandat i stället för de 5, som framstegspartiets riksdagsgrupp bestod av. De kommentatorer, som skyndade sig att bebåda en ommöblering i regeringsborgen med herr Fagerholm som statsminister, voro tydligen alltför tidigt ute. Socialdemokraterna yppade åtminstone inte den första veckan efter valen någon lust att inrätta sig som det ledande regeringspartiet. Den enda grupp, som tydligt, högljutt och demonstrativt yrkat på att få besätta en del viktiga poster i regeringen, har varit kommunisterna i egenskap av »arbetarnas och de arbetande böndernas» ombud. Den överväldigande majoriteten av Finlands folk har dock sin mycket bestämda mening om, huru dessa krav skola uppfattas. Den meningen kan avläsas i röstsiffrorna.

Intrasseorganisationernas makt i Finland. I ett radioföredrag, hållet en av de strejkoroliga augustidagarna år 1949, förklarade minister Unto Varjonen, att man i Finland gott kunde lämna den statsdirigerade lönepolitiken och övergå till ett system av samma slag, som tillämpas under normala förhållanden, alltså en ordning med fria förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden. Mag. Varjonen hade någon månad tidigare inträtt i K.-A. Fagerholms socialdemokratiska ministär som »stabiliseringsminister» och han betraktades allmänt såsom en av regeringens och partiets inflytelserikaste män. I föredraget betonade han dock, att statsdirigeringen av lönerna inte var endast ett ekonomiskt problem; det var också en politisk fråga. Övergången till ett friare system kunde, antyddes det, utnyttjas av element, som önska att näringslivet utsätts för störningar.

Några månader senare, i början av januari 1950, slopades den bindning av lönerna vid index, vilken hade införts i oktober 1947. Men då sistnämnda åtgärd vidtogs, kombinerades den med en av regeringen accepterad eller påbjuden höjning av grundlönerna. Höjningen utgjorde 7,5 procent och den kom som en överraskning, något som jämväl avspeglades både i pressen och i en mängd riksdagsanföranden. Finland stod emellertid den gången inför ett presidentskifte och det betraktades som en självklar sak, att ministären Fagerholm skulle bryta upp då den nya mandatperioden för statschefen började, vilket också skedde. Det sades tämligen öppet ut, att mannen bakom den på-

Dagens frågor

talade lönehöjningen var minister Varjonen. Att lönernas frigörelse från index inte blev långvarig är en annan historia, som slutade med en ny uppgörelse i början av maj 1950, innebärande bl. a. en 15-procents höjning av lönerna, fortsatta lönerörelser i slutet av sommaren och ytterligare av indextabellerna motiverade lönetillägg. När detta skedde spelade socialdemokraterna rollen av oppositionsparti. Redan i mars 1950 hade den socialdemokratiska regeringen ersatts av en borgerlig regim, dominerad av det finska bondeförbundet. De båda löneaktionerna hade också beledsagats av hotelser om generalstrejk. För hr Kekkonens första ministär fanns intet annat att göra än att godkänna det mesta av vad fackföreningsfolket krävde.

Då man i Finland mycket väl erinrar sig den ställning hr Varjonen under ett par år intagit som den yngre socialdemokratiska falangens starkaste och i många stycken insiktsfullaste man i ekonomiska frågor, väckte det en icke ringa uppmärksamhet, när han den 9 maj i år inför den finskspråkiga nationalekonomiska föreningen höll ett föredrag om det svåra trångmål, i vilket den ekonomiska politiken bragts av partipolitiken. Vad hr Varjonen ville ha sagt var i korthet, att regeringens och riksdagens makt försvagats och att parlamentarismen i Finland, när det gäller folkhushållningen, inte förmått prestera den erforderliga viljekraften. Vid sidan av de politiska partierna har ett nät av fackliga intresseorganisationer vuxit fram och dessa organisationer vägra att underkasta sig den statsvilja, som företrädes av folkrepresentationen och av den regering, som åtnjuter riksdagens förtroende. Hr Varjonen kritiserade också skarpt den inflationsfrämjande politik, som förts av den fackliga centrala ledningen. Denna ledning har, för att göra »opinionsvinster», ofta lämnat saklighetens vägar och funnit det vara taktiskt bäst att uppträda radikalt med kategoriska lönehöjningskrav. Detta mot de fackliga löneaktionerna riktade klander kompletterades med en sarkastisk skildring av den moderna synen på statens skyldigheter, sträckande sig till alla tänkbara områden; det finns numera knappast något yrke, någon näring eller något socialt färgat behov, som anses ligga utanför de statliga garantiernas, plikternas och omsorgernas gränser, påvisade hr Varjonen.

Man förstår att den socialdemokratiska pressen med en viss förlägen tystnad mottog denna deklaration av partiets mest uppmärksammade ekonomiska expert. En månad tidigare hade ju Väinö Tanner i ett tal i Lahtis med eftertryck vänt sig mot uppfattningen av staten såsom ett slags »vårdinrättning». För kommunisterna var hr Varjonens föredrag givetvis ett kärkommet material, som synnerligen flitigt utnyttjades för att bevisa den högersocialdemokratiska riktningens reaktionära och dollarimperialistiska egenskaper.

Något senare klarlade finansminister Ralf Törngren, svenska folkpartiets ordförande, dels i en uppsats och dels i ett anförande vid den svenska partidagen i Karis (19/5) huru vådlig den makt blivit, som de stora intresseorganisationerna tillskansat sig i samhället. Då socialdemokraterna trädde in i hr Kekkonens andra ministär, så skedde detta, enligt hr Törngren, mot fackföreningarnas vilja. Agrarpartiet

har också sin rörelsefrihet begränsad av jordbrukets producentorganisationer. Betecknande för läget är att socialdemokraterna inte vågade på allvar förhandla om den s. k. borgfreden innan fackföreningsvalen i april voro undanstökade. Man måste också låta 1 maj passera för att nyheten om borgfredskommittén skulle bli publicitetsmogen. Det finns en mängd andra exempel av liknande slag.

Gäller det möjligheter att genom utomparlamentariska aktioner påverka statsmakterna, så råder ingen jämlikhet mellan arbetarnas, arbetsgivarnas, jordbrukarnas och tjänstemännens organisationer. Likställdheten mellan arbetare och arbetsgivare är ungefär densamma som mellan tuppen och hästen i fabeln. I Finland är det fullkomligt otänkbart, att arbetsgivarna skulle vidtaga lockoutåtgärder. Det stora programmet med leveranserna av skadeståndsvaror till Ryssland, ett program, vilket, om allt går väl, väntas vara fullföljt i mitten av september 1952, tillåter inga sådana avbrott, för vilka arbetsgivarna kunde anses bära ansvaret. De nyheter, som på vårsidan kommo från Norge om inställda livsmedelsleveranser från landsbygden till tätorterna, har inte haft någon motsvarighet i Finland, även om önsknings- och hotelser i den riktningen uttalats. Den oro, som givit sig till känna på det ekonomiska området, har till allra största delen haft sitt ursprung i den fackliga världen och i betydande grad berott på den demagogiska dragkampen mellan kommunister och socialdemokrater. När det gällt att skydda penningvärdet och hejda inflationen har man fått lov att begränsa sig till »uppehållande strider», vilka haft formen av s. k. poängköp, i praktiken förverkligade genom premieringar och stödåtgärder, som hållit indextalen nere.

Av en del tecken att döma har hr Varjonen genom sin öppna deklARATION förstört sina chanser som politisk ledare inom det socialdemokratiska partiet. Sanningar av det slag, som han förkunnade i sitt föredrag den 9 maj, äro inte ägnade att göra sin man populär. Man förstår också mycket väl, att hr Varjonen fann det lyckligast att inte ställa upp i konkurrensen om mandatet i riksdagen.

Kursen efter president- Även efter en så ringa övervikt som endast valet i Österrike.¹ 43 000 röster, som Gleissner hade framför Körner i valgången av den 6 maj, blev Körners seger i den andra och avgörande valgången av den 27 maj oväntad. — Siffermässigt är den på grund av det vid båda valgångarna så gott som lika valdeltagandet ganska lätt att analysera. Ej blott kommunisternas 220 000 röster från första valgången avgåvos i lydlig uppfyllelse av partiledningens givna paroll odelat för Körner. Även av de 662 000 Breitner-väljarna röstade endast ungefär 42% för Gleissner och 40% för Körner, under det att 18% hjälpte den sistnämnde indirekt att bli vald genom att inlämna ogiltiga röstsedlar.

Att genomföra en psykologisk analys av röstningen är emellertid inte så lätt. Kommunisterna behöva för en sådan inte alls tagas i räkningen. De stå i Österrike liksom överallt väster om järnridån utan-

¹ Jämför artikeln i häfte 4 »Presidentvalet i Österrike».

för varje konstellation av de inrikespolitiska krafterna och uppnådde redan vid nationalrådsvalen 1945 inte mer än 5,4% av alla röster och senare inte mer än 5,1%: ett lysande bevis för demokratins stabila förankring i ett land, som är ockuperat av fyra makter och nästan omringat av folkdemokratier.

Det stora överraskningsmomentet låg i det att endast en förhållandevis så liten del av Breitner-väljarna kunde bestämma sig för att hjälpa den borgerliga kandidaten Gleissner till valet. — Även om valgemenskapen Burghard — Breitner, som konstituerade sig under förberedelserna till presidentvalet, visserligen inte är identisk med de oavhängigas förbund — VdU —, så utgör det, som bildades vid valrörelsen 1949 och då genast kunde samla 489 000 röster (11,1%) naturligtvis dess kärna. Därför bör man för att kunna förstå Breitner-väljarnas inställning närmare gå in på VdU's struktur mot bakgrunden av den österrikiska politikens utveckling.

Den österrikiska väljarkåren har städse grupperat sig på tre fronter. På högra sidan stodo de kristligt-sociala (Lueger-, Seipelparti), på vänstra sidan socialdemokraterna och i mitten två eller flera fraktioner från nationella och liberala skikt. Härvid får man aldrig glömma, att detta, som i det gamla Österrike kallades tysknationellt, hade mycket litet gemensamt med tankeriktningen av samma namn i Tyska riket. Under det att programmet för de sistnämnda syftade först och främst på skyddet av tronen och altaret, uppstod den tysknationella rörelsen i Österrike i nationaliteternas kamp om staten och i skarpaste opposition mot dessa traditionella element. — Sedan 1918 var för denna grupp, som framför allt stödde sig på den borgerliga medelklassen och den akademiska intelligensen, Anschluss det orubbliga idealet. När nu dess förverkligande syntes vara inom räckhåll, var man för dess skull beredd att även ta med nazismen på köpet. Mycket snart efter mars 1938, men ändock för sent, gjorde dessa ämbetsmän, domare, advokater, läkare, läroverkslärare, professorer, fabrikörer och affärsmän klart för sig och för resten förvånansvärt ofta även för sin omgivning, att de hade föreställt sig Anschluss annorlunda. Ty vad som 1938 kallades Anschluss var i själva verket en satrapi, utövad av från Nordtyskland förflyttade nazistpampar.

När nationalsocialismen 1945 bröt ihop i vanära och nesa, hade det varit det psykologiska ögonblicket att även innerligt försona dessa i sin yrkesutövning och sin privata livsföring till stor del alldeles klanderfria medborgare med den stat, som nu till skillnad från 1918 avböjde varje tanke på Anschluss. Men segermakterna tilläto inte det »befriade» Österrike att lösa sitt nazistproblem enligt sina egna behov. Med tvång skapades en ny klass, som berövades sina rättigheter, sina yrken och även sina bostäder. När de 1949 till största delen åter erhöilo rösträtten, voro de i många fall till ett rent negativitetskomplex.

Men fortfarande ha stora delar av befolkningen på grund av »Par-teiproporz» (den proportionella fördelningen av alla platser i den offentliga tjänsten mellan koalitionspartierna) känt sig uteslutna från chansen till rättvis tävlan. Och just därför att man kände sig

borgerlig, tyckte man, att OeVP framför socialdemokraterna hade skyldighet att bringa till stånd likställighet icke blott i lagarnas ordalydelse utan även vid deras genomförande. — Eftersom man även ansåg, att OeVP ej hade uppfyllt denna förpliktelse, bet man sig fast vid sin antagonism mot detta till den grad, att man på många håll ej kunde förmå sig att understödja dess kandidat och delvis t. o. m. föredrog att få se socialisten Körner som förbundsresident i stället för Gleissner, fastän man hyste en hög uppskattning av denne personligen.

Missbelåtenheten över, att OeVP hade överlämnat den ekonomiska politiken i så hög grad åt socialdemokraterna förde inte till det, vad som logiskt tänkande hade begärt att stärka det utan tvärtom att försvaga det av ren förargelse. Det var rena rama *oppositionsvalet*.

Hur skall nu den inrikespolitiska kursen i Österrike bli i fortsättningen? Koalitionen mellan OeVP och socialdemokraterna förblir utan tvivel bestående. Ty en borgerlig koalition mellan OeVP och VdU förbjuder sig själv genom landets prekära läge i utrikespolitiskt och ekonomiskt hänseende. — Utrikespolitiskt bestå mellan de båda koalitionspartierna inga motsatser. Den österrikiska socialdemokratien är fri från allt detta, som här dök upp som »tredje kraften», som aldrig kunde få ett forum i Wiener Arbeiter-Zeitung. Desto skarpare äro motsättningarna mellan Österreichische Volkspartei och socialdemokraterna i de ekonomiska frågorna: planhushåll eller fri ekonomi.

Här framstår den tragiken ej endast för OeVP utan även för en lugn utveckling av Österrike i dess helhet: Lärdomarna av presidentvalet skulle tvinga det att göra sina ekonomiska åskådningar med större fasthet gällande mot socialdemokraterna, som ha 67 mandat i nationalrådet mot folkpartiets 77, under det att OeVP å andra sidan är försvagat i sin inre sammanhållning av tilldragelserna kring presidentvalet och därför måste undvika nyval under den närmaste tiden. Enligt grundlagen äger detta först rum hösten 1953. Till dess hoppas OeVP, att det nuvarande avbräcket för länge sedan övervunnits. — Å andra sidan torde inte heller socialdemokraterna eftersträva nyval under den närmaste tiden. Ty sådana skulle medföra faran för dem, att presidentvalets karaktär som förargelsens val skulle visa sig alldeles klart i den mening, att »die Denkmittelwähler» — en beteckning, som fått hemortsrätt i den österrikiska politiska terminologien just i samband med presidentvalet — under tiden skulle bli väckta ur sina drömmar och åter vända sig från socialdemokratin. — Ur den synpunkten skall man även förstå vizekansler Schärfs förklaring, att det icke har inträtt någon förändring i det parlamentariska styrkeförhållandet mellan de båda koalitionspartierna; att socialdemokraterna i presidentvalet inte ha vunnit någon seger utan blott avvärjt ett nederlag, som var tilltänkt dem; en statsmans förklaring, som skiljer sig mycket gynnsamt från Wien Reuter filialens kommentering, som i enlighet med den där rådande säregna parollen att »fienden står åt höger» drog precis de motsatta slutsatserna.

En av de allra viktigaste uppgifter, som under den närmaste tiden åligger den österrikiska inrikespolitiken är att bygga in VdU

Dagens frågor

i det politiska dagsarbetet. Socialdemokraterna vädjade i perioden mellan de båda presidentvalgångarna till »de frihetsvänliga och liberala krafterna» i VdU, som inte »åter skulle låta fånga in sig av den svarta reaktionen» och därför skulle de rösta för »demokraten Körner», en vädjan, som enligt detta, som har sagts, røjde mycket gehör. — Från ledande OeVP-håll förklarades efter presidentvalets avslutande, att man var beredd att erkänna VdU som det andra borgerliga partiet. — Det har inte alltid låtit på detta sätt, varken från det ena eller från det andra hållet. — Men det är inte tilltalande och inte heller gynnsamt för Österrikes anseende i utlandet att kort och gott beteckna en opposition med 15 mandat i nationalrådet som »neonazistisk» eller »neofaschistisk», vilket så ofta och även i valpropagandan före presidentvalets första akt hänt, till stor skada för VdU's inre utveckling från ett oppositionsparti för själva oppositionens skull till ett parti med egen ansvarskänsla.

Det mest bestämda krav, som ställdes inom folkpartiet från det håll, där man redan förut ville upprätthålla kontakten med VdU, var det att skilja mellan regerings- och partiuppdrag. Men för att inte skärpa friktionsytorna med koalitionspartnern i denna brydsamma tid avstodo OeVP's partiinstanser slutligen från att genomföra den bebådade planen att byta ut partiets regeringsrepresentanter eller en del av dem. Man nöjde sig med att uppskjuta denna reglering till en senare tidpunkt och för tillfället endast företaga ett utbyte i de högsta partifunktionerna.

I skrivande stund är hela inrikespolitiken upptagen med att åvägbringa lön- och prisöverenskommelsen, den femte sedan sommaren 1947, en mycket otacksam uppgift. Här är frontbildningen den, att socialdemokraterna kräva en generellt verkande överenskommelse för alla arbetstagarna, vilken de svenska socialdemokraterna resp. LO hittills förkastat. Men näringsidkarna och folkpartiet förordade en överenskommelse från grupp till grupp med hänsyn till lönsamheten och en särskild lönehöjning för statstjänstemännen, som i de högre graderna blivit mycket åsidosatta. Och dessutom vilja socialdemokraterna inte medge de prishöjningar, som bönderna betrakta som ofrånkomliga. — På vilket sätt man bör avveckla livsmedelssubventionerna och om även en höjning av hyrorna, som äro fastlåsta vid nivån från första världskriget, skall tagas med i programmet äro allvarliga stridsfrågor. — Som redan framgår av dessa antydningar, finnas här många parallellproblem, som behärska just nu även den nuvarande svenska ekonomiska politiken. Men utrymmet tillåter inte att här närmare gå in på dessa parallellföreteelser.

En osäker faktor för den närmaste framtiden förblir även kommunisterna, som måhända kunna frestas att vid den femte lön- och prisöverenskommelsen upprepa sitt kupp försök från den fjärde oktober i fjol. Om de denna gång finge påräkna icke blott stimulans utan även praktiskt understöd från sina ryska skyddspatroner beror nog på den allmänna världspolitiska utvecklingen. — I varje fall har den inrikespolitiska stabilitet, som Österrike behöver, rubbats genom årets presidentval.

Insemination. Vid det nordiska juristmötet under augusti i Stockholm är ett av överläggningsämnen »Insemination». Att detta för den oinvigde mindre aktuella ämne upptagits på föredragningslistan är förvisso ingen tillfällighet. Sedan ett par år tillbaka har nämligen efter justitieministerns föredragning tillkallats sakkunniga för att verkställa en utredning rörande de rättsliga och medicinska frågor, som ha samband med artificiell insemination. Som grund för de sakkunnigas arbete ligger en av Medicinalstyrelsen utarbetad P. M. enligt vilken insemination, utförd av godkänd läkare, skulle vara tillåten såväl på gift kvinna med sperma från äkta mannen (homolog) som då sperma från annan än äkta mannen kommer till användning eller ock befruktningen avser ogift kvinna (heterolog). Enligt denna P. M. skall ömsesidig anonymitet föreligga såväl mellan spermagivaren (!) och modern jämte hennes ev. man som mellan spermagivaren (=fadern) och barnet. Vederbörande läkare förutsättes på grund av sin tystnadsplikt vara skyldig att hemlighålla »donatorns» namn. Handlingar rörande denne, uppställda enligt av medicinalstyrelsen fastställt formulär, skola betraktas som strängt konfidentiella och förvaras av den av styrelsen auktoriserade inseminatorn. Denne skulle äga skyldighet att årligen insända samtliga ifrågavarande handlingar till medicinalstyrelsen, där de skola statistiskt bearbetas och omedelbart därefter förstöras.

Med lagstiftningens hjälp skall följaktligen åstadkommas och upprätthållas en fullständig anonymitet dels mellan de verkliga, biologiska föräldrarna inbördes, dels mellan fadern och hans barn. Därmed skulle den hittillsvarande sekelgamla utvecklingen inom svenskt rättsliv att minska och såvitt möjligt helt avskaffa anonymiteten mellan föräldrar och barn på ett radikalt sätt avbrytas och utbytas mot sin fullständiga motsats — lagstadgat skydd för anonymiteten.

Enligt äldre rätt (K. brevet 17/10. 1778) var även modern till barn utom äktenskap berättigad, om hon så önskade, att vara okänd — för att förekomma risken för barnamord. Denna bestämmelse blev redan tidigt föremål för kritik, vilken under 1800-talet inte mindre än åtta gånger kom fram i form av motioner inom prästeståndet. Först 1906 års riksdag hemställde om utredning av frågan. Därvid framhölls i riksdagens skrivelse att »redan den möjligheten, att ett barn av okänd moder vore utestängt från möjligheten att erhålla kännedom om sin härkomst, innebure för barnet förlusten av en naturlig och betydelsefull förmån». Vid frågans hänskjutande till Lagberedningen framhöll denna, att en lagändring vore påkallad för att »barnets av blodsbandet härledda rättigheter» skulle kunna genomföras.

Även förslag att faderns tidigare rätt till anonymitet skulle upphöra ha vid riksdagarna framkommit. Lagberedningen har härutinnan bl. a. framhållit: »Det är icke blott barnets behov av underhåll från fadern utan även dess ideella intresse att känna sin fader, som kräver ett sådant fastställande.» — Lagberedningens sålunda motiverade förslag upphöjdes till lag. — Enligt lagen om barn i äktenskap (§ 13) åligger det sålunda barnavårdsmannen för barn utom äktenskap att

Dagens frågor

sörja för att åtgärder ofördröjligen vidtagas för att fastställa barnets börd.

Genom den av medicinalstyrelsen föreslagna ömsesidiga anonymiteten dels spermagivaren—modern, dels spermagivaren—barnet skulle sålunda en för den senaste svenska rättsutvecklingen helt avvikande princip införas i svensk rätt. Den ifrågavarande anonymitetsprincipen, som för framtiden skulle effektivt förhindra varje försök att fastställa det verkliga faderskapet, sammanhänger med den heterologa inseminationens onaturliga karaktär, varför man tvungits att dölja kontrahenterna inbördes genom en i detta fall legal anonymitet, varvid man — utan beaktande av barnets tidigare såsom primära ansedda rättsanspråk — uteslutande beaktar de biologiska föräldrarnas anonymitetsintresse.

En annan konsekvens av det anonyma faderskapet är givetvis incestrisken — vilken är så mycket större som det måste antagas att det i varje »inseminationsdistrikt» endast kommer att finnas en person, som låter sig professionellt använda som »spermator».

Beträffande gift kvinnas inseminationsbarn måste påtalas det mot hela den svenska rättsutvecklingen stridande *lönliga* förfarandet, varigenom ett för individen så konstitutivt förhållande som faderskapet kommer att grundas på en livslögn. Det är icke värdigt det svenska rättssamhället att genom lagstiftning och sjukvårdsförvaltning häri bliva medansvarig.

Med ogift kvinnas inseminationsbarn skulle i svensk rätt komma att införas en helt ny kategori barn, vilka skulle komma att sakna såväl naturlig som rättslig fader. Liksom man beträffande de »oäkta» barnen lät följderna av föräldrarnas handlingssätt gå ut över barnet, skulle barnet i sistnämnda fall ensamt få bära konsekvenserna av moderns önskan att få ett barn utan far, i de flesta fall utan syskon och utan familj.

En konsekvens av den heterologa inseminationens legalisering beträffande ogift moders barn blir alltså, att samtidigt som lagstiftningen står i begrepp att få skillnaden upphävd mellan barn i och utom äktenskap skulle skapas en helt ny kategori barn, de onaturliga barnen, med en helt annan och sämre rättslig ställning än alla andra barn. Förekomsten av en sådan partiellt »rättslös» kategori barn skulle för övrigt, enligt medicinalstyrelsens förslag, markeras inom den vanliga familjelagstiftningen. Enligt dess förslag skulle nämligen vid respektive paragrafer i gällande lag göras ett tillägg beträffande inseminationsbarnens särskilda rättsställning.

De ovannämnda allvarliga erinringarna mot den av medicinalstyrelsen föreslagna rättsliga regleringen av den heterologa inseminationen äro en följd av dennas onaturliga beskaffenhet och kunna alltså inte på lagteknisk väg undanröjas. Varje rättslig reglering av den heterologa inseminationen blir till sina konsekvenser oförenlig med svensk rätts grundprinciper. Den heterologa inseminationens legalisering bör därför ur rättslig synpunkt förhindras. Man må hoppas att kritiska och underkännande synpunkter med all nödig skärpa komma till uttryck vid det kommande juristmötet.